

ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

УДК 331

Л. М. БАБИЧ, Л. С. ЛЮБОХИНЕЦЬ

Хмельницький національний університет

АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ТА СОЦІАЛЬНИХ ЗАГРОЗ В УКРАЇНІ ПІД ВПЛИВОМ СВІТОВОЇ КРИЗИ

В статті проаналізовано причини виникнення, етапи розвитку сучасної глобальної фінансово-економічної кризи, визначено фактори розгортання фінансово-економічної кризи України під впливом глобалізаційних процесів, охарактеризована динаміка циклічних коливань економічних процесів на рівні світового господарства та національної економіки.

In the article it is analysed closed an origin, stages of development of modern global фінансово-економічної crisis, certainly factors of development of фінансово-економічної crisis of Ukraine under act of глобалізаційних processes, the dynamics of cyclic vibrations of economic processes is described at the level of world economy and national economy.

Ключові слова: фінансова криза, іпотечна криза, експортоорієнтовані галузі, антикризові заходи.

Постановка проблеми. Соціально-економічна криза в Україні набуває всеохоплюючого характеру, є набагато глибшою, ніж в інших країнах та проникає в усі сфери життєдіяльності, її наслідки можна спостерігати у соціальній, економічній та інших сферах функціонування суспільства. У першому півріччі 2009р ситуація в соціально-економічній, фінансовій та грошово-банківській сферах України ще більше загострилася і набула стійкого структурного й системного негативного характеру як на макро-, так і на мікрорівнях. Якщо відкрита фаза кризи у IV кв. 2008 року починала розвиватись у грошово-банківській сфері, а потім поступово перекинулася на такі галузі, як будівництво, металургія, хімічна промисловість, машинобудування, то у I півріччі нинішнього року з'явилися стрімкі процеси падіння у внутрішній і зовнішній торгівлі, в інвестуванні, транспорті, сфері послуг, відпочинку та туризму, готельному і ресторанному бізнесі. Макроекономічна нестабільність проявилася в різкому зниженні рівня зайнятості та зростанні безробіття. На внутрішній ринок робочої сили істотно посилюється тиск через повернення до країни сотень тисяч заробітчан, які працювали поза межами Батьківщини. Поглиблення кризи в усіх галузях економіки буде підсилюватись розгортанням пандемії каліфорнійського грипу в Україні.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми розгортання світової фінансово-економічної кризи входять до кола наукових досліджень багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених, зокрема цій проблематиці присвячено праці А.Грінспена, П.Гарбера, Л.Лароша, С.Саланта, П.Кругмана, Д.Хендерсона, Р.Флада, В.Базилевича, В.Гейця, А.Гальчинського, В.Литвицького, О.Соскіна, Ю.Пахомова, Ю.Уманця, які в своїх дослідженнях аналізують теоретико-методологічні та прикладні сторони подолання наслідків кризи, пропонують механізми та шляхи розвитку національної економіки в посткризовий період.

Мета статті полягає в аналізі факторів розгортання фінансово-економічної кризи України під впливом глобалізаційних процесів, вивченні соціально-психологічного клімату українського суспільства та його відношення до даних процесів; виявленні шляхів вдосконалення господарського механізму кризової економіки.

Виклад матеріалу дослідження. Еволюція фінансово-економічних криз XIX – XX століття має важливе значення для розуміння її сучасної специфіки та наслідків, пошуку шляхів подолання. Економічні кризи, що відбувалися до XX століття, зазвичай, обмежувались однією або двома країнами. Переломним етапом в розвитку капіталістичної економіки стала світова економічна криза 1929-1933 років. Однією з причин спаду в світовій економіці, при якому скорочення виробництва досягло 50%, а рівень безробіття сягав 30%, був крах на фондовому ринку США. Попередником кризи було колосальне зростання фіктивного капіталу, відрив курсу вартості акцій від їх балансової вартості. В 1929 р. 62% всіх нових емісій цінних паперів припадало на акції в порівнянні з 15% в 1921р.[1] Коли курси акцій у своєму нестримному зростанні наблизилися до критичної межі і їхній відрив від номіналу став надто великим, почався закономірний колапс, стрімке падіння курсу. Наслідком кризи в США стала жорстка та ефективна система державного регулювання ринку цінних паперів. У кілька разів було збільшено державні фінансові вкладення, запроваджено обов'язковий мінімум заробітної плати, посилено урядовий контроль за банківською та підприємницькою діяльністю. Після кризи загальна кількість бірж скоротилась, а в деяких країнах залишилось по одній фондовій біржі. У багатьох країнах було створено державні органи контролю та економічного регулювання обігу цінних паперів, запроваджена система обов'язкової реєстрації останніх. Було встановлено обмеження коливань котирування, державне страхування вкладів, законодавчо захищено інтереси дрібних вкладників. Опіка держави над фондовим ринком дала відчутні результати.

В жовтні 1987 року сталася чергова біржова криза, яка не проявилася в глибокому падінні всіх макроекономічних показників та не породила світову економічну депресію. Однією з причин кризи було надмірне розбухання всіх форм фінансового капіталу, розширення фінансових операцій, що призвело до великого відриву курсу цінних паперів від руху реального капіталу. На ринках з'явилися фальсифіковані

фінансові інструменти. Зростання ринку цінних паперів супроводжувалося збільшенням різноманітних фінансових заборгованостей майже у всіх капіталістичних країнах. Друга причина кризи – коливання курсу долара, який вже не міг бути еквівалентом щодо інших конвертованих валют, третя – збільшення відсоткових ставок за довгостроковими кредитами.

Першим симптомом сучасної глобальної валютно-фінансової кризи як продукту новітньої світової фінансової системи стала криза в Мексиці у 1995 році. Мексика стояла перед загрозою колапсу всієї економіки, що справило б руйнівний вплив на весь американський континент, тому було прийнято рішення підтримати мексиканську економіку. Мексиці було виділено 76 млрд дол.: 20 млрд дол. із Фонду валютної стабілізації США, 25 млрд дол. із спеціального пулу для підтримки американського долара, 18 млрд дол. від МВФ, 10 млрд дол. виділили центральні банки індустриальних країн через Банк міжнародних розрахунків у Базелі і 3 млрд дол. надійшло від комерційних банків. Щодо наслідків банківських криз, які охопили інші країни Латинської Америки, то Чилі, наприклад, зазнала у зв'язку з банківською кризою втрат, які перевищили 30% від ВВП, а внаслідок банківської кризи у Венесуелі подібні втрати становили понад 20% від ВВП.

Чергова криза розпочалася у жовтні 1997 року в Гонконзі і завдала відчутних ударів у 1998 році Японії, "азіатським тигра", США. І хоча Японія з певними втратами (падіння ВВП у 1998 році становило більше як 2%) все-таки змогла витримати удар фінансової кризи, то такі країни як Таїланд, Індонезія, Малайзія, Філіппіни, Південна Корея подібного удару не витримали і це незважаючи на те, що темпи економічного зростання в цих країнах впродовж останніх 30-и років становили 5% від ВВП на одного жителя і більше. Показники фондових ринків у цих країнах порівняно з 1996-1997 рр. впали більш ніж на 50%, а в деяких випадках – на 75%. Валюти країн Південно-Східної Азії знецінились щодо долара США на 40-72% [3, с.175]. Таким чином, криза показала всю відносність азіатського добробуту. Причиною кризи були не лише помилки в фінансово-кредитній політиці, але й порушення фундаментальних відтворювальних пропорцій, що поставило ці країни у жорстку залежність від світової господарської кон'юнктури. Спочатку вважалося, що валютно-фінансова криза матиме виключно регіональний азіатський характер. Однак невдовзі, у серпні 1998 р. вона досягла і розвинуті країни, і країни Латиноамериканського континенту, і держави СНД. Особливістю фінансової кризи 1997-1998 років був її переважно борговий характер. Кредитні кошти у вигляді зовнішніх позик спочатку прийшли в країни, а коли з'явилися економічні труднощі відбувся відтік капіталу. Отже, як показує світовий досвід, країни, котрі залучають значні обсяги приватного капіталу, більш вразливі у разі несподіваної зміни рівня довіри інвесторів, які можуть суттєво дестабілізувати їхню економіку і негативно позначитись на економіці інших країн.

Тенденції зниження курсів акцій на фондових ринках західних країн, які розпочались ще в березні 2000 року, суттєво вплинули на структуру фінансових ринків, бізнес-стратегію основних учасників фондових ринків – промислових корпорацій і фінансових інститутів. Зміни на фінансових ринках викликані погіршенням кон'юнктури останніх і тенденціями глобалізації. Стрімке зростання фондових бірж із середини 90-х років зумовило другу хвилю економічного буму в США. Чудові перспективи прибутків американських ТНК заохочували інвесторів (зі США та з-за кордону) вкладати більше капіталу в акції. До того ж через зростання обсягів грошей у сфері приватного пенсійного страхування накопичувальні страхові фонди почали активніше скуповувати акції. Фондові біржі виявилися ще більш "розігрітими" внаслідок фінансових криз, які сталися в нових індустриальних країнах Південно-Східної Азії, Росії, Бразилії. Інституційні інвестори були змушені відкликати звідти гроші та перемістити їх на фондові біржі індустриальних країн, коли бум там набув пікової позначки.

Світова фінансова криза 2007—2009 років, як і будь-яка інша, проходить кілька хвиль у своєму розвитку, вона розпочалася з іпотечної кризи в США у 2006 р., що спровокувала схожі процеси в європейських та азіатських країнах. Іпотечна криза США стала причиною світової кризи ліквідності фінансових активів. Збитків починають зазнавати локальні фінансові установи всього світу та банки світового масштабу. Світові фінансові установи протягом 2006-2008 років зазнають масштабних збитків, що призвели до обвалу фондових ринків світу. Перша хвиля поширилась у 2007 році, коли на світових фондових ринках відбулося перше падіння фондових індексів провідних банків та фінансових компаній. За таких обставин спекулятивний капітал, що шукає стабільні ринки з найвищими прибутками, перейшов із ринків розвинених країн до країн з економіками, що розвиваються, які продовжували демонструвати високі темпи зростання та прибутковості. За оцінками фінансових експертів, співвідношення ризику та прибутковості в таких країнах було досить привабливе. Як наслідок, у 2007 році фондові ринки таких країн продемонстрували зростання. Лідерами зростання стали Китай, Індія і Україна. Значними були обсяги припливу кредитів. За неповні п'ять років (2004—2008) обсяг прямих іноземних інвестицій зріс у 4,5 рази – до 37,6 млрд дол. [6, с.12].

Друга хвиля стартувала на початку 2008 року, коли падіння фондових ринків світу, що тривало, зумовило переорієнтацію фінансових потоків з одних активів в інші, зокрема сировинні та енергетичні. Ці активи стали більш привабливими, що одразу стимулювало істотне зростання цін на сировинні ресурси. За підсумками січня–липня, ціна на метал у середньому за вісьмома регіонами світу зросла майже на 81%, вартість нафти марки Brent — на 32%. До моменту, коли з'явилися перші позитивні прогнози щодо

світового валового збору зернових у 2008/2009 маркетинговому році, за 2007/2008 маркетинговий рік ціни на пшеницю (США, FOB) зросли в середньому на 79%.

Третю хвилю світової кризи спостерігаємо з другої половини 2008 р. Наслідками цього етапу світової фінансової кризи стала серія банкрутств провідних світових фінансових компаній та поширення фінансової кризи на реальний сектор світового господарства, падіння попиту на світових ринках та, як результат, обвал цін на сировинних ринках, стагнація провідних економічних систем. Загальносвітовий характер кризи був причиною того, що спад ВВП в національній економіці виявився глибоким. Лідером падіння були будівельні компанії, обсяг робіт яких у січні – березні 2009 р. знизився на 56,7% порівняно з аналогічним періодом минулого року. Промислове виробництво в цілому скоротилось на 31,9% за рахунок важкої індустрії (в металургії падіння становило 43,3%, а в машинобудуванні – 54,6%) [7]. Крім впливу інвестицій, відбулося різке скорочення експорту внаслідок значного зменшення попиту на світових товарних ринках. У жовтні – грудні 2008 р. обсяг експорту зменшився на 36,1% порівняно з III кварталом і становив 13,4% [6, с.13].

Аналіз причин кризових явищ у світовій економіці дозволяє виділити головні фактори:

1. Домінування та перевиробництво долара США, 64% міжнародних накопичень в іноземних валютних резервах, за даними МВФ станом на 1.07.2008 року, посідає долар США [9, с.48]. При цьому купівельна спроможність валюти забезпечується як за рахунок ВВП США, так й інших країн, оскільки більшість валют мають курсову прив'язку до долара та не мають здатності на неї впливати, цю можливість має лише ФРС США.

2. Переважання фінансової складової у світовій економіці, коли фінансова система перестає стимулювати економічний розвиток та відповідно відображати реальну економічну ситуацію. В епоху фінансової глобалізації потрібні дієві реформи фінансових систем, щоб вони адекватно служили розвитку економічної системи.

3. Закритість діяльності найбільших фінансових корпорацій світу, коли замість розподілу ризиків на транспарентній основі починають переважати процеси сек'ютизації ризикових активів, ці процеси стали універсальною схемою прискорення фінансового обігу та шляхом зростання норми прибутків.

4. Розвиток вторинного фінансового ринку та перевага кредитних деривативів як засобу універсального придбання активів.

5. Переважання в процесах кредитування механізму плаваючої процентної ставки, що автоматично зумовлює дефолт кредитів такого типу, оскільки плаваючі процентні ставки прив'язані до середньої, тому кредит буде вигідний лише клієнтам за низького індексу LIBOR і невигідний при довгострокових кредитах.

6. Перенесення уваги інвесторів на товарні ринки в наслідок кризи фондових ринків, що зумовило стрімке зростання цін на нафту і золото, зростання загальносвітової інфляції та падіння темпів зростання світової економіки.

В епоху фінансової глобалізації, зважаючи на всеохоплюючий характер світової економічної кризи і взаємозалежність країн, українська економіка є надзвичайно вразливою до потужної світової кризи, її сучасні реалії погіршують характеристики стійкості національної економіки до фінансових шоків. Українські банки стикнулися з кризою ліквідності внаслідок обмеження доступу до закордонних кредитів. Національний банк України для боротьби з фінансовою кризою посилив вимоги до резервування по кредитних операціях, що зумовило подорожчання кредитів, при чому якби більшість українських банків не були іноземною власністю, то наслідки світової фінансової кризи могли бути ще більш потужними. Так, серед п'яти лідерів ринку іпотечного кредитування в Україні чотири є дочірними компаніями закордонних фінансових груп (12% – Райффайзен банк Аваль (Raiffaisen Group), 12% – Укрсоцбанк (Unicredit Group), 8% – ОТП Банк (OTP Group)) і вони складають 50% у загальному обсязі фінансового ринку України [10, с.73].

В 2009 році доходи банків порівняно з 2008 р зросли на 44,7% і досягнули 84,5 млрд грн, витрати ж банків зросли на 93,4% і склали 102,8 млрд грн. Отже, збитки українських банків за перше півріччя 2009 року склали 18,3 млрд грн, причому у другій половині 2009 р. їм потрібно сплатити 3,2 млрд грн боргу українським вкладникам і більше як 1,5 млрд доларів США зовнішнього боргу. В шістнадцяти українських банках впродовж 2009 року НБУ ввів тимчасову адміністрацію, що фактично означає банкрутство. НБУ демонструє непрофесійне керівництво та нездатність провести ефективну санацію проблемних банків. Майбутнє цих банків є невизначеним, так як і НБУ і Уряд України розуміють, що їх рекапіталізація вимагає таких коштів, якими держава не володіє [12]. За прогнозами економістів йде поступова руйнація державних фінансів у 2009 році, розмір дефіциту Державного бюджету може досягнути понад 60 млрд грн. Крім того надходження до пенсійного фонду внаслідок припинення діяльності багатьох підприємств різко скоротилось, ситуація ускладнюється збільшенням заборгованості із виплати заробітної плати і з падінням сплати внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, і Держбюджет і Пенсійний фонд України перебувають на кінець 2009 року на межі банкрутства.

Важливим наслідком світової фінансової кризи є зростання цін на енергоносії, оскільки економіка України має значну залежність від цін нафти і газу, то їх зростання зумовило подорожчання вартості транспортних послуг, зростання цін на сільськогосподарську продукцію, на імпортні товари та автоматично

зростання цін більшості вітчизняних товарів і послуг. За перше півріччя 2009 року темп інфляції в Україні становив 8,6%, тобто за півроку досягнув річної позначки 9,5%, що було затверджено Кабінетом Міністрів та Верховною Радою України. Але експерти стверджують, що фактичний рівень споживчої інфляції першого півріччя досягнув 15% з огляду на рівень девальвації гривні, який рівний 60% з кінця 2008 року [11].

Українська економіка залишається експортоорієнтованою, що стосується більшості системоутворюючих галузей національної промисловості з недостатньо розвинутим внутрішнім ринком, коли питома вага експорту перевищує 65% ВВП України. Звідси негативні зміни кон'юнктури на світових ринках зумовлюють руйнівні наслідки для галузей національної економіки. Експортоорієнтовані галузі були основною рушійною силою зростання економіки України і зростання цін на експортну продукцію за останні роки погіршило конкурентоспроможність українських виробників на зовнішніх ринках.

Базуючись на рішеннях Всесвітнього економічного форуму, що відбувся в січні 2009 р. в Давосі та підсумків Саміту найбільших країн світу (G20), що пройшов в Лондоні в травні 2009 р., немає єдиного рецепту виходу із світової кризи, кожна країна намагається знайти свій вихід. Так, Велика Британія започаткувала програму дій протилежну до політики «тетчиризму», що базувалася на принципах вільного підприємництва, роздержавлення і приватизації, стимулювання державою приватного сектору з позиції монетаризму. В США демонструється політика максимального спрямування капіталовкладень в економіку, куди вже вкладено більше 1 трлн. дол від початку кризи. В Україні значну частину виділених сум траншу МВФ використовується на реструктуризацію банків та погашення боргів Нафтогазу, внаслідок чого держава отримує ще більший борговий тягар, який потрібно повертати з доданими сумами відсотків за надані кредити. Тільки в кінці 2009 року потрібно виплатити більше як 30 млрд дол. за обслуговування зовнішнього боргу. Отже, кейнсіанські методи стимулювання сукупного попиту з метою подолання економічного спаду призвели не до зростання обсягів виробництва, а до посилення інфляції та стагфляції на даному етапі розвитку України.

В розробці антикризових методів необхідно враховувати надмірну відкритість економіки України на тлі неконкурентоспроможності базових галузей з нерозвиненим внутрішнім ринком та недостатнім забезпеченням валютними резервами. Тому антикризові та антиінфляційні механізми не можуть бути скопійованими з політики розвинутих країн, вони повинні бути адаптованими до зазначених особливостей української економіки. На нашу думку, сучасна економічна криза – це закономірний результат еволюції циклів економічного розвитку від середини XIX ст., тому необхідні радикальні заходи до зміни міжнародних економічних зв'язків в структурі геополітичного простору в цілому, а Україна повинна пройти шлях реструктуризації суспільного відтворення, щоб наздогнати значне відставання від провідних країн Європи і світу в промисловому розвитку, в інноваціях, технологіях та рівні життя в цілому. В сучасній економіці України основну роль відіграє продукція енергомісткої металургійної, хімічної промисловості та АПК, що є експортними галузями, а також значне місце в експорті займає трудова міграція. Така негативна експортоорієнтована структура ВВП не дозволить відігравати Україні значну роль в системі міжнародного поділу праці. Посткризове світове господарство структурно необхідно зміниться, і постане питання, яку роль зможе відіграти України в оновленій системі міжнародних економічних відносин, тому політика фінансової олігархії України, що володіє цілими промисловими галузями та державними органами, є антидержавною та сепаратистською, приведе до занепаду економіки та перетворення України в маргінальну державу.

Таким чином, можна виділити такі макроекономічні заходи в антикризовій програмі України:

- 1) посилення державного контролю за діяльністю банківської системи, часткова націоналізація збанкрутілих комерційних банків;
- 2) ліквідація та система обмеження податкових пільг та реформування податкової системи;
- 3) контроль за цінами природних монополістів, що виробляють споживчі товари та послуги;
- 4) нарощення фінансування ринкової інфраструктури;
- 5) комплексна допомога малому і середньому бізнесу;
- 6) відновлення довіри до суспільно державних інституцій;
- 7) політична стабілізація та консолідація українського суспільства.

Література

1. Тьюлз Р., Бредлі Э., Тьюлз Т. Фондовый рынок. – М., 2000. – 648 с.
2. Доронин И. Современные финансовые рынки: тенденции и перспективы // Мировая экономика и международные отношения. – 2003. – № 6. – С. 23-35.
3. Загоруйко Ю. Корекція чи обвал? // Дзеркало тижня. – 2007. – № 10 – С. 12.
4. Приходько О. Американська фондова біржа пережила обвал // [http: www.economy.com.ua/2005/07/02/20.html](http://www.economy.com.ua/2005/07/02/20.html)
5. Святненко А. Ринок оптимістів // Дзеркало тижня. – 2007. – № 11. – С. 7.
6. Кравчук К. Він обіцяв повернутися // Контракти. – 2009. – № 12. – С. 12 – 13.

7. Кравчук К. І останні стануть першими // Конtrakти. – 2009. – № 16-17. – С. 24.
8. Струк О. Грошей немає // Конtrakти. – 2009. – № 16-17. – С. 12-14.
9. П'ять найбільш популярних валют // Конtrakти. – 2009. – № 40. – С. 48.
10. Бондар І.Р. Наслідки фінансової глобалізації для України // Економіка України. – 2009. – № 8. – С. 68-75.
11. <http://www.bank.gov.ua>
12. Соскін О. Сучасні етапи кризи в Україні: фінансово-економічні та соціальні загрози // Економічний часопис ХХІ ст. – 2009. – № 5-6 // <http://www.soskin.info.ua/2009/5-6/20096.html>

Надійшла 09.12.2009

УДК 336.71

Л. М. БІЛОРУСЕЦЬ

Хмельницький національний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНИХ БАНКІВСЬКИХ МЕХАНІЗМІВ РЕГУЛЮВАННЯ ДОХОДІВ ГРОМАДЯН

Статтю присвячено обґрунтуванню особливостей формування банківських механізмів регулювання доходів громадян та, у такий спосіб, вирішення соціальних проблем першочергового та довготривалого характеру, проблеми отримання якісного медичного обслуговування. Визначається основний механізм банківського впливу на грошові доходи населення.

The article is devoted the ground of features of forming of bank mechanisms of adjusting of profits of citizens, decision of problems of social character, on the whole, near-term and of long duration character, so, in particular, problems of receipt of high-quality medical service. The basic mechanism of bank influence is determined on the money profits of population.

Ключові слова: банківське обслуговування, приватна особа, соціальна проблема, медичний рахунок.

Постановка проблеми пов'язана із тим, що в сучасних умовах господарювання фінансово-кредитне обслуговування населення є суттєвим підґрунтям позитивного впливу на підвищення доходів громадян, вирішення соціальних проблем, збільшення добробуту, формування серед населення прошарку так званого «середнього класу». Вирішення цих проблем може базуватись як на використанні потужного ефекту політики заощаджування, так і на активізації ролі банківського кредитування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить, що особливості фінансово-кредитного обслуговування приватних осіб досліджують, зокрема, Н. Александрова, І. Алексеев, М. Войнаренко, О. Дзюблюк, Б. Івасів, М. Савлук.

Метою статті є визначення практичних шляхів та резервів застосування механізмів регулювання доходів населення з підкріпленням банківського обслуговування, через призму вдосконалення та подальшого використання банківського кредитування населення.

Акумуляція тимчасово вільних грошових ресурсів населення в установах фінансово-кредитної сфери, заощаджування на депозитах, частіше всього тягне за собою відповідне позбавлення приватних осіб можливості користуватись своїми коштами впродовж терміну дії строкового рахунку. Доцільною є необхідність розробки механізмів активізації платоспроможного попиту населення, які б не стримували зростання рівня добробуту людей та процес заощаджування.

Більшість послуг комерційних банків для населення потребують поступового переорієнтування від суто прибуткових банківських продуктів до діючих механізмів послаблення соціального напруження та вирішення соціальних проблем.

Досягнення цієї мети є можливим через адаптування комплексів різноманітних видів банківського обслуговування доходів громадян, зарплатних та пенсійних проектів, кредитування приватних клієнтів, для отримання в результаті потужного підґрунтя регулювання доходів, зростання добробуту населення, формування у фізичних осіб відповідної моделі заощаджувальної і кредитоорієнтованої поведінки.

Таким чином, зростання обсягів банківського регулювання доходів населення призведе також і до послаблення соціальної напруги через вирішення низки соціальних проблем.

Основними видами банківського обслуговування населення, які можна використати з метою формування соціально-орієнтованих банківських механізмів регулювання доходів громадян, можуть бути наступні: зарплатні проекти банків; пенсійні проекти банків; банківські депозити та поточні рахунки; споживче кредитування; кредитування населення за допомогою платіжних карток; кредитування для отримання вищої освіти; кредитування для отримання кваліфікованої медичної допомоги; іпотечне банківське кредитування; кредитування малого бізнесу та фермерське; оплата рахунків; надання послуг консультативного характеру.

Різнорічність вище перерахованих видів банківського обслуговування, їх універсальний характер та доступність для громадян, достатній досвід надання цих послуг, накопичений вітчизняними фінансово-кредитними інститутами дозволяють зробити висновок про можливість використання цих видів